

Falskspelet runt miljöprocessutredningen

Följande dokument är ett försök att följa nuvarande regerings falskspel i turerna runt det riksdagsbeslut som togs 2006 att fiskvägar ska byggas och att ansvaret för detta ska ligga på regleringsföretagen. Allt i samstämmighet med Riokonventionen, de 16 miljömålen som riksdagen sedan länge antagit och även i linje med arbetet runt Vattendirektivet. Fiskvägar, eller laxtrappor som de ibland slarvigt kallats, är helt enkelt inget kontroversiellt. Om man inte arbetar för kraftindustrin förstås...

Nedan följer först utdrag ur en interpellation från 2007, ställd till miljöminister Andreas Carlgren. Sedan följer miljöministerns vällovliga svar, där han förespeglar att han räknar sig till de människor som förstått vikten av god vattenvård och att fiskvägar bör ordnas.

Efter det följer regeringuppdraget till utredaren i miljöprocessutredningen, formulerat en kort tid efter miljöministerns svar på interpellationen. Plötsligt är allt upp- och nedvänt och man kan tydligt höra kraftbolagens brösttoner bakom orden i tilläggsdirektivet.

Sist kommer det självklara förslaget från utredaren, han har ju gjort precis som regeringen skrev i direktivet. Frågan är vem som sa till regeringen; vem gav ordern?

De mest viktiga passagera är fetstilade för att lättare kunna följa tråden, mina kommentarer i kursivt...

Interpellation 2007/08:434

den 25 februari

Interpellation

2007/08:434 Fiskvandringvägar

av Wiwi-Anne Johansson (v)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

Rinnande vatten med omkringliggande områden utgör en av de mest artrika och värdefulla naturtyperna i landet. Tyvärr är de flesta vattendrag i vårt land reglerade. Totalt finns ca 900 kraftverksdammar i Sverige. Dessa hindrar fisken att vandra mellan källflödena, havet och reproduktionsplatser, eftersom en stor del av fisken krossas i turbinerna. På grund av detta minskar tillgången på fisk. Flera svenska lax- och öringstammar har slagits ut eller kraftigt reducerats av vandringshinder i våra vattendrag, enligt Fiskeriverket. Asp, ål, vimma och nejönöga är andra fiskarter som drabbats hårt.

I april 2006 behandlade riksdagens bostadsutskott en motion från Vänsterpartiet som berör fiskvandringvägar i reglerade vattendrag. Alla partier utom Socialdemokraterna ställde sig bakom Vänsterpartiets motionskrav om att ställa krav på kraftbolagen att bygga laxtrappor eller andra fungerande vandringsvägar för att förbättra laxens möjligheter att fritt reproducera sig.

Sedan dess har inte mycket hänt. När Vänsterpartiet för ett år sedan i en skriftlig fråga frågade miljöminister Andreas Carlgren vad han avser att göra i frågan svarade han att en större utredning om miljöbalken skulle tillsättas och att frågan ”kan komma att omfattas av denna översyn”.

Vi anser att frågan har dragits i långbänk tillräckligt länge och att det är dags att det händer något. Kraftbolagen gör stora vinster, inte minst statens eget bolag Vattenfall AB som nyligen redovisade en helårsvinst på 23,9 miljarder kronor. Bolaget har alltså råd att åtgärda de hinder som finns för fiskvandringen i våra reglerade vattendrag. Regeringen bör därför via sina ägardirektiv till Vattenfall AB uppdraga åt bolaget att bygga laxtrappor, eller andra fungerande fiskvandringvägar, i de reglerade älvar där bolaget har sin verksamhet och där en sådan utbyggnad är möjlig.

Samtidigt som de borgerliga riksdagspartierna sagt sig värna om fiskvandringar innebär regeringens politik det motsatta. Så fort regeringen tillträdde rev den upp beslutet som Vänsterpartiet kämpat för, nämligen att småskalig vattenkraft inte ska få ekonomiskt stöd genom systemet med gröna certifikat. Småskalig vattenkraft har marginell betydelse ur energisynpunkt men har en väldigt negativ påverkan på miljön och naturturismen. Som en följd av stödet hotas nu minst 42 vattendrag över hela landet av vattenkraftsutbyggnad, enligt Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund. Planerna upprör många och på kort tid har bland annat nätverket Rädda Röån engagerat ett stort antal människor i frågan.

1. Avser miljöministern att ta initiativ till att en snabbutredning tillsätts och återkomma med ett lagförslag om hur kraftbolagen ska åläggas att bygga fiskvandringar?
2. Avser miljöministern att agera för att värna våra älvars miljö och fisken genom att motverka en kraftfull utbyggnad av småskalig vattenkraft?

Svar på interpellation 2007/08:434 om fiskvandringar

Anf. 83 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

(Följande är utdrag ur det kompletta dokumentet)

Utbyggnaden av vattenkraften skedde i en tid då kunskapen om och hänsynstagandet till effekterna på omgivning och miljö inte var lika goda som i dag. Medel har därefter avsatts och åtgärder har vidtagits och vidtas för att återskapa och förbättra bland annat fiskens vandringar. **Men jag är enig med interpellanten om att mer kan och ska göras.** Ambitionsnivån framgår till exempel tydligt av miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag.

Enligt dagens bestämmelser i miljöbalken ska vattenkraftsproducenter vidta sådana åtgärder att fiskens vandring och överlevnad säkras om nyttan av anordningarna överstiger kostnaden. När det gäller vattenkraftverk med äldre tillstånd som omprövas **så är tillståndshavaren skyldig att till förmån för bland annat det allmänna fiskeintresset tåla mellan 5 och 20 procents förlust utan ersättning.** Dessa bestämmelser utgör ett gott skydd för miljön och för skapandet av fiskvandringar.

När Sverige nu strävar efter att främja en god produktionskapacitet i vattenkraftverken vill jag framhålla att det är mycket viktigt att detta sker utan att det skadar arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen eller det allmänna och enskilda fiskeintresset. Genom det vattensystemperspektiv som EG:s ramdirektiv för vatten kräver finns det dessutom goda förutsättningar att på ett samlat sätt tillgodose både elproduktionsintresset, miljömålsintresset och fiskeintresset.

Men se av det blev det inget, eller snarare tvärtom...

Detta är från regeringsdirektivet, eller

Tilläggsdirektiv till Miljöprocessutredningen (M 2007:04) som det också heter.

Uppdrag vattenkraft

Utredaren ska

1. utreda vilka bestämmelser i miljöbalken som påverkar produktionskapaciteten för vattenkraftverk, och

2. i detta sammanhang utreda behovet och lämpligheten av att ändra dessa bestämmelser för att främja en hög produktionskapacitet i vattenkraftverken. Syftet med översynen är att identifiera behov av regeländringar för att främja en så hög produktionskapacitet som möjligt i vattenkraftverken.

Och här är utredarens lydiga svar till regeringen och dess uppdragsgivare Svensk Energi, taget från utkast till det som ska ut på remiss våren 2009:

Ovanstående innebär att den av utredningen föreslagna regeln som hindrar omprövningar som minskar elproduktionen i utpekade vattendrag kommer att leda till att omprövningsarbetet troligen helt stoppas i dessa vattendrag med undantag för de åtgärder som är ett krav p.g.a. Sveriges medlemskap i Europeiska Unionen.

Förslaget till lagändring...

11.5 Överväganden och förslag

- Energimyndigheten ska ges i uppdrag att föreslå vilka vattendrag och områden som är av riksintresse (3 kap. 8 § miljöbalken) för produktion av förnybar energi.

- **Verksamheter i vattendrag som är av riksintresse för energiproduktionen ska inte kunna omprövas på grunderna i 24 kap. 5 § första stycket 1 eller 11 miljöbalken på ett sådant sätt att produktionen minskar**, om det inte behövs p.g.a. Sveriges medlemskap i Europeiska Unionen.

- För verksamheter i samtliga vattendrag införs en kravregel i 24 kap. 5 § miljöbalken som anger att omprövningen inte påtagligt får försvåra produktionen av förnybar energi.

- Reglerna om begränsningen av rätt till ersättning för förlust av kraftproduktion i 31 kap. 22 ändras endast på så sätt att det upplyses att energiproduktion som är av riksintresse inte omfattas av begränsningen.

Kommentarer

Först ett förtydligande: De vattendrag som är av riksintresse förmodas av de som suttit med i utredningen vara samtliga större älvar som är utbyggda. Med andra ord majoriteten av vattenkraften...

Efter att ha läst och följt hela historien är det tydligt att Andreas Carlgrens svar till Wiwi-Anne Johansson i interpellationen uppenbarligen var dimridåer för att fördröja det som riksdagen bestämt skulle göras angående fiskvägar.

I stället har regeringen som vi sett gett utredaren klara direktiv hur vattenkraften ska behandlas, vilket inte kan tolkas som något annat än ett uppdrag från kraftbolagen till regeringen. **Vattenkraften ska skyddas, oavsett vilka miljökonsekvenser det får.**

Det som gör mig heligt arg är att detta sker under täckmantel av klimatmål.

Hade någon representant i regeringen läst en enda bok av klass i ämnet om klimatfrågan hade de förstått att man inte kan sätta naturen på undantag för att rädda naturen. De borde skämmas, men de har inte nog med kunskap i ämnet för att kunna göra det.

Går denna föreslagna lagändring igenom är det en skandal på flera sätt. Dels är det uppenbart att den kommer till på kraftbolagens uppdrag. Dels är argumenten för att skydda vattenkraften på detta sätt falska. Vi kan uppnå klimatmålen utan denna lag. Sveriges energibehov är tillgodosett med förnybar bas även om det mardrömslika scenariot som Svensk Energi målade upp i en rapport från 2005 och som både regeringen och Energimyndigheten svalt med hull och hår skulle bli verklighet. I den säger man att energiförlusten skulle bli över 3 TWh om alla vattendomar skulle omförhandlas enligt nuvarande miljölagstiftning. Det som regering och energimyndigheterna missat att ta med i ekvationen är att effektiviseringar i vattenkraftverken som görs nu och den ökade nederbörden beroende på klimatförändringarna mer än väl kompenserar för kraftförlusten.

Att en omprövning av samtliga vattendomar i de utbyggda älvarna skulle innebära att vi med ett minimum av kraftförlust (läs ekonomisk vinstförlust för kraftbolagen) skulle få en enorm vinst i form av biologisk mångfald och därigenom kanske 10 000 eller fler arbeten inom sportfiskebaserad besöksnäring i den svenska glesbygden behöver uppenbarligen påpekas. Kraftindustrin framställer gärna fiske som en hobby utan några som helst ekonomiska förtecken. Något som en kommande rapport från Nutek under våren kommer visa är helt felaktigt...

En annan pinsamhet i utredningen är avsaknaden av balans och redlighet när det gäller vattenkraftens betydelse som reglerkraft för vindkraften.

Behovet av vattenkraft som reglerkraft har tagits upp helt utan att redovisa de alternativ som bland annat sakkunniga på Svenska Kraftnät vid intervjuer kan påvisa finns. Bland dessa nämns effekterreglering hos konsument och också batterikapaciteten i den till elbilar konverterade personbilsflottan, något som kommer att vara verklighet inom något decennium.

Dessutom är ropen från kraftindustrin att vattenkraften så förtvivlat behövs om vi bygger ut vindkraften mer än 10 TWh väl tunna.

Danmark har idag 20 TWh vindkraft. Den regleras med svensk vattenkraft via en kabel över sundet...

Så i det fallet går det alltså bra, men i Sverige med många fler distributionsvägar skulle det inte gå med mer än att vattenkraften måste säkras in absurdum.

Märkligt kan man kanske tycka, men det är det inte. Det är bara ett bra prov på vilka starka lobbykrafter som finns i det svenska näringslivet, här representerat av Svensk Energi...

Christer Borg